

socialmedicinsk tidskrift

femtiosjätte årgången feb 1979 häfte nr 2

Industrivägen 13, Solna. Tfn 08/83 2083
Postadress: Fack, 104 01 Stockholm 60
Postgiro 1179-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, red. sekr.,
Brita Bahrton bitr. red. sekr.

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge
Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin,
Uppsala
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Arne Borg, bitr. socialdirektör, Stockholm
Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro
Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering,
Göteborg
Willy Karlsson, socialchef, Örebro
Bengt Lindegård, professor i socialmedicin,
Göteborg
Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin,
Lund
Ivan Magnusson, socialdirektör, Uppsala
Georg Svahn, socialdirektör, Stockholm
Gösta Tibblin, professor i socialmedicin, Umeå
Villy Wiklund, socialchef, Östersund

Arbete åt handikappade

Rätten till arbete måste ses som en grundläggande mänsklig rättighet. Dagens samhälle förvägrar hundratusentals människor som kan och vill göra en insats i produktionen den rättigheten. De förvägras därmed också det livsinnehåll och den gemenskap som ett arbete kan ge – om det är ett meningsfullt arbete och om arbetsorganisationen ger något utrymme för gemenskap.

Hans Berglind utreder i sin artikel innebörden i begreppet "utslagning". Han går igenom olika uppgifter som sammantagna ger slutsatsen att utslagningen ökar i Sverige liksom i andra högt industrialiserade länder. Mats Freij ger oss några glimtar av de handikappades situation.

För att nå fram till effektivare motåtgärder måste vi söka förstå sammanhangen bakom denna ökande utslagning. Och vi måste inse att vi är inne på en väg som innebär både omänsklighet och misshushållning. Berglind ser utslagningen som ett hot mot samhällssolidariteten och välfärdspolitikerna.

Det är i och för sig naturligt att företagsledningarna strävar efter vinstmaximering och högsta effektivitet. Det är också förståeligt att de anställda själva skapar ett tryck mot dem som inte håller tempot eller ofta är borta, särskilt om löneformen och arbetsorganisationen är sådan att detta går ut över kamraterna.

Men det som är *företagsekonomiskt* riktigt är fel ur både *mänsklig* och *samhällsekonomisk* synpunkt. Det är här stöten måste sättas in. Det gäller företagens rekryteringspolitik och arbetets organisation. Företagen måste förmås att handla på det sätt som är mänskligt och samhällsekonomiskt riktigt. Arbetsorganisationen måste förändras så, att det ges utrymme för skillnader i arbetstempo och prestation och att solidaritet underlättas, inte motverkas. Bertil Rehnberg anger en mera aktiv roll för arbetsförmedlingarna och beskriver de resurser som då krävs. Lars Ettarp redovisar regeringens förslag om stödåtgärder. En betydelsefull fråga är också om ett ökat fackligt inflytande över personalpolitiken kommer att leda till minskad utslagning och större möjligheter för handikappade att få arbete. Den frågan måste tas upp som en utmaning inom de fackliga organisationerna. Tomas Sikström skriver om hur anpassningsverksamheten kan förstärkas och Göran Borg diskuterar en skärpt användning av främjandelagen.

Till resurserna inom företagen hör också företagshälsovården. Erik Bolinder beskriver dess roll och Carl Axel Heijbel ger exempel på hur den kan komma in på ett tidigt stadium för att förebygga utslagning. Den ökande gruppen sk socialt handikappade tas upp av Ingemar Färm, som beskriver hur arbetskamraterna med fackets hjälp kan stödja kamrater med sociala problem.

I ett bättre samspel mellan olika samhällsorgan och genom ett ökat engagemang från de fackliga organisationerna ligger enligt min mening en väsentlig förutsättning för framgång i detta arbete. Socialvårdens roll diskuteras av Arne Borg och sjukvårdens av Sune Nyström. Claes-Göran Westrin och George Braun ger exempel på en mer aktiv roll för vårdcentralen i rehabiliteringsarbetet. Alvar Sundvik beskriver erfarenheter från ett rehabiliteringsarbete med försäkringskassan som initiativtagare och Gustaf Jacobsen ger fackliga synpunkter på försäkringskassornas arbete.

Det slår mig när jag läser artiklarna att så många av författarna resonerar om det egna området som centrum i rehabiliteringsarbetet. Vi måste komma ihåg att centrum, det är den enskilde. Men problemet är idag att det är så många pusselbitar som skall samordnas för att en rehabilitering skall lyckas. Viljan att brygga över, att se till att rehabiliteringskedjan inte bryts på någon punkt är viktig. Lika viktigt är att det gäller att hela tiden ge stöd för den enskildes egen frigörelse, inte att ta över ansvar för någon.

Min förhoppning som gästredaktör har främst varit att medverka till en bättre förståelse för hur samhällsorganen och de fackliga organisationerna från sina respektive förutsättningar, kan samverka och komplettera varandra när det gäller att förverkliga kravet på arbete åt alla.

Ingemar Lindberg

Gästredaktör för detta temanummer är Ingemar Lindberg, tidigare ordförande i delegationen för Social forskning och nu verksam inom Landsorganisationen.